

Partidul Agrar din Moldova

Programul (adoptat la Congresul al IV-lea al PDAM din iunie 1997)

I. Principii generale

1. Partidul Democrat Agrar din Moldova (PDAM) este o organizație social-politică benevolă de o largă orientare democratică; el tinde spre reorganizarea țării în conformitate cu principiile pluralismului democratic, ale economiei de piață cu diverse forme de gospodărire ale statului de drept, ale societății civile.

PDAM e un partid al centrismului politic; el se pronunță:

- pentru reformarea societății și progres social, dar fără perturbări revoluționare și șocuri social-economice; 503
- pentru liberalizarea vieții economice și sociale, dar cu garanții că nu vor fi admise dezordinea și anarhia; 202
- pentru reînnoirea spirituală a societății, dar împotriva negării tendințelor sănătoase ale zilei de ieri; 601
- pentru principialitate în chestiunile ideologice și consecvență în lupta politică, dar fără manifestarea intoleranței față de un alt mod de gândire și fără agresivitate față de oponenți. 202

PDAM este un partid al țăranilor, al lucrătorilor de la întreprinderile și instituțiile complexului agro-industrial, al intelectualității de la sate și orașe. 703
704

Temelia ideologiei lui o constituie valorile spirituale și orientările conceptuale ale oamenilor ocupați cu munca la țară: realismul și bunul simț ale lor în acti-vitatea practică, responsabilitatea și cumpătarea rațională treptată în reformarea modului de trai, atitudinea lor grijulie față de tradițiile culturale ale poporului, stima lor față de omul muncii productive, tendința lor spre organizarea traiului în conformitate cu principiile legalității, echității sociale. 415
601
415
503

PDAM este un partid care apără, în primul rând, interesele omului muncii din agricultură. Totodată, este evident că principiile și valorile reflectate în platforma lui politică au rădăcini istorice adânci în conștiința cetățenilor Moldovei și, prin caracterul lor, sînt ale întregii națiuni. De aceea, PDAM apreciază programul său politic ca bază ideologică a integrării spirituale a tuturor cetățenilor republicii, indiferent de apartenența lor etnică, preferințele lor confesionale, opțiunea lor profesională, locul lor de trai. 703
601
606 802

II. Perspectivele dezvoltării Moldovei în calitate de stat suveran și independent

În ultimii ani republica și-a consolidat în mod esențial autoritatea sa în lume. Moldova a devenit membru cu drepturi depline al ONU, Consiliului Europei, CSI, al altor organizații internaționale, ceea ce s-a manifestat ca un important factor al consolidării suveranității ei. În prezent, rolul primordial în asigurarea independenței republicii îl capătă rezolvarea problemelor privind securitatea energetică, financiară, alimentară a țării, precum și consolidarea independenței ei spirituale și dezvoltarea culturii originale a poporului multinațional al Moldovei. 107
107
408
601 8011

Procesele reformării social-economice și politice, ce au avut loc în republică în ultimii ani, au purtat în mare măsură un caracter contradictoriu și au dat rezultate departe de a fi univoce. Consecințele reformării radicale a vieții sociale s-au lăsat ca o grea povară pe umerii celei mai mari părți a populației. Modernizarea țării în ansamblu s-a dovedit a fi un lucru cu mult mai complicat și mai greu decât se presupunea la început.

305
305
305

Astăzi este evident că în procesul promovării reformelor noi toți ne-am pomenit într-o mare măsură ostatici ai evenimentelor inițiate de destrămarea Uniunii Sovietice și ai politicii extremiste, pe care au promovat-o forțele radical-naționale din Moldova în perioada primilor ei pași pe calea dezvoltării independente. În strategia generală a reformelor au avut loc greșeli, consecințe negative serioase, care nu s-a reușit să fie lichidate pe deplin pînă în prezent:

1. Ideea simplificată despre rolul statului în societatea democratică contemporană. Una din consecințele acestuia - caracterul haotic al proceselor de liberalizare a economiei, ce s-au desfășurat în Moldova, și ca rezultat - numărul mic de întreprinderi viabile, destabilizarea vieții economice, scăderea producției, înrăutățirea situației materiale a oamenilor.
2. Caracterul necreator al împrumutărilor unor anumite concepții social-economice și al organizării constituțional-juridice a vieții sociale din Occident și, totodată, atitudinea disprețuitoare față de propria experiență pozitivă. Ca rezultat - eficiența scăzută a multor forme și mecanisme nou-introduse, precum și tendința spre formalismul juridic, care se întrevede clar astăzi.
3. Lipsa unei viziuni clare în răspunsul la întrebarea: "Ce fel de societate construim?" Această împrejurare a condus la o dezorientare a conștiinței oamenilor, a dat naștere nihilismului juridic, a slăbit obstacolele morale din calea creșterii acțiunilor nelegitime, în particular a corupției.
4. Greșelile din sfera transformărilor social-economice, și ca urmare - înrăutățirea totală a stării materiale a păturilor largi ale populației, intensificarea bruscă a divizării oamenilor conform nivelului veniturilor lor.
5. Lipsa unei principialități și consecutivități cuvenite în politica național-culturală, menținerea premiselor de delimitare a oamenilor conform principiului etnic, ceea ce s-a manifestat ca o serioasă cauză a conflictelor, creșterii încordării în societate, a slăbit potențialul spiritual al poporului Moldovei.

202
408
410
504
1012
303
305
304
503
601 802

Partidul Democrat-Agrar, unind în jurul său forțele patriotice ale societății, a reușit să atenueze consecințele negative ale strategiei nehibzuite a reformării adoptate de Constituția Republicii, consolidarea pozițiilor Moldovei pe arena internațională, soluționarea problemei găgăuze, activitatea cu succes în vederea normalizării relațiilor cu Transnistria, pașii productivi pe calea creării bazei legislative de drept a dezvoltării civilizate a economiei de piață - toate acestea au contribuit la obținerea stabilității sociale.

305
203
107
301
301
408
504

Perspectivile dezvoltării Moldovei în calitate de stat independent sînt determinate astăzi de succesul acțiunilor pe următoarele direcții:

1. Ridicarea rolului statului în sprijinirea legalității și facerea ordinii în societate, în crearea condițiilor pentru dezvoltarea unor forme de valoare reală ale relațiilor de piață, libere ale metodelor civili-za-te de autoafirmare a omului în toate sferele activității sociale vitale, în consolidarea și dezvoltarea principiilor dezvoltării democratice, reflectate în Constituția Republicii Moldova.

605
401
203

2. Luarea în considerare pe toate liniile a intereselor și cerințelor păturilor largi ale populației la planificarea și realizarea transformărilor sociale, întii de toate în sfera reformelor economice. 415
3. Concretizarea pe baza luării în considerare a experienței istorice a poporului Moldovei și a realizărilor civilizației occidentale contemporane a modelului de stat democratic, cel mai acceptabil pentru țara noastră. 202
4. Atenția prioritară acordată complexului agroindustrial al republicii, ridicarea eficienței căruia trebuie să fie apreciată în calitate de factor hotărâtor al depășirii stării de criză a economiei în ansamblu. 703
5. Consolidarea ordinii de drept, combaterea corupției. Activitatea în această direcție trebuie să fie apreciată ca o sarcină națională de importanță primordială. 605
304
605
6. Activizarea proceselor legate de formarea "capitalului uman". Eforturile societății urmează să fie concentrate asupra problemei privind dezvoltarea multilaterală a omului, ridicarea nivelului profesional, de cultură juridică și politică, precum și prevenirii "scurgerii" oamenilor talentați și gânditori din republică. 704
7. Crearea condițiilor pentru transformarea pluralismului etnocultural într-un factor al consolidării cetățenilor Moldovei. 607 8011

III. Pentru prosperarea socială, spirituală și materială a poporului Moldovei

Scopul nostru este bunăstarea socială și spirituală, îndeplinirea materială, condițiile de valoare reală pentru autorealizarea civică, național-culturală și profesională a fiecărui om. 201

Valorile noastre principale sînt demnitatea umană, democrația politică, economică și socială, socie-ta-tea civică. 201
202

Atingerea scopului arătat și afirmarea în viață a valorilor indicate necesită rezolvarea următoarelor sarcini:

1. Consolidarea statalității, integrității teritoriale a Moldovei:

Pentru aceasta este necesar:

- să intensificăm activitatea politică externă în vederea consolidării în continuare a pozițiilor republicii pe arena internațională, pe baza respectării neabătute a normelor dreptului internațional și a principiului neutralității permanente a Moldovei, consfințit în mod constituțional, sprijinindu-ne pe tradițiile istorice ale legăturilor politice, economice și culturale ale Moldovei cu alte state, să asigurăm ridicarea rolului lor în soluționarea problemelor țărilor din regiunea Mării Negre; 107
107
105
- să perfecționăm activitatea mecanismelor determinate de Constituție de interacțiune a principalelor ramificări ale puterii de stat a Moldovei: legislativă, executivă și judiciară; 2033
- să contribuim la consolidarea independenței spirituale a poporului Moldovei; dezvoltarea și consolidarea, originalitatea lui social-culturală în procesul dialogului creator sincer cu alte popoare și culturi; 601 804
601 802
- rezolvarea problemei privind Transnistria în cadrul Memorandumului semnat de părți, pe baze democratice, reciproc acceptabile; 302

- ridicarea rolului statului în determinarea și realizarea măsurilor administrative, juridice și jude-cătorești, orientate spre statornicia și dezvoltarea în Moldova a unei economii de piață civilizate; ✓ 412
- efectuarea reformei radicale a organelor administrării de stat în conformitate cu sarcina privind crearea unui stat democratic de orientare socială; ✓ 202
- asigurarea condițiilor necesare pentru antrenarea în serviciul de înaltă calificare. ✓ 303

2. Asigurarea ordinii de drept, legalității, lichidarea corupției:

- să elaborăm un program național de luptă împotriva celor care încalcă legea, să contribuim activ la realizarea lui; ✓ 605
- să efectuăm în republică inventarierea proprietății; ✓ 605
- să stabilim în cadrul prevăzut de lege un control eficient asupra proceselor financiare și econo-mice din țară; ✓ 304
- să asigurăm, prin intermediul sistemului de declarații prevăzut de lege, controlul și publicitatea stării financiar-economice a persoanelor oficiale și a membrilor familiilor lor; ✓ 304
- la nivel legislativ, să obținem ca să fie mai drastice sancțiunile pentru încălcarea disciplinei finan-ciare, pentru infracțiunile legate de executarea funcțiilor de serviciu; ✓ 304
- să perfecționăm condițiile activității sistemului judiciar, a organelor de drept, a organizațiilor și instituțiilor ce rezolvă sarcini privind controlul și securitatea națională; ✓ să ridicăm gradul de răspun-dere a organelor nominalizate pentru rezultatele activității lor; ✓ 605
- să dezvoltăm colaborarea organelor și serviciilor de drept ale Moldovei cu organizațiile inter-na-ționale de profil corespunzător; ✓ 605
- să elaborăm (inclusiv la nivel legislativ) măsuri pentru antrenarea maselor largi ale populației la controlul asupra respectării legalității și ordinii de drept la întreprinderi, organizații și instituții, precum și la locul de trai al cetățenilor; ✓ 605
- să desfășurăm o muncă educativă, de culturalizare și de propagandă în vederea formării la nive-lul conștiinței sociale a unei atitudini de neîmpăcat față de cei care încalcă legalitatea și ordinea publică. ✓ 605

3. Consolidarea păcii civice și concilierii în țară:

- depășirea tratării în mod simplist a trecutului Moldovei, actualizarea la locuitorii Moldovei a sentimentului comunității destinului lor istoric și a sentimentului responsabilității pentru viitorul țării; ✓ 601
- crearea și realizarea premiselor pentru armonizarea intereselor economice, proprii diferitelor gru-puri ale populației; ✓ 401
- asigurarea condițiilor pentru dezvoltarea liberă a culturilor etnice, ai căror reprezentanți sînt cetățenii Moldovei, și în același timp - pentru intensificarea interacțiunii și apropierii acestor culturi; ✓ 607 8011
606 802
- organizarea instruirii și educației tinerei generații în conformitate cu principiile interculturis-mu-lui; ✓ 607
- promovarea unei politici lingvistice echilibrate, crearea condițiilor necesare pentru ridicarea esen-țială a nivelului de învățare a limbii moldovenesti, păstrarea și dezvoltarea limbilor rusă, ucraineană, bul-gară, găgăuză și a altor limbi, excluderea posibilității de lezare a drepturilor omului conform princi-piului lingvistic; ✓ 6071 8011

- crearea condițiilor pentru consolidarea concilierii politice în societate, slăbirea nivelului de confruntare a partidelor, pe contul obținerii în societate a consensului în problemele cardinale; ✓ contribuția la consolidarea pozițiilor centralismului politic; ✓ 3055
- efectuarea muncii de culturalizare și educație în vederea creării și consolidării în conștiința oamenilor a orientării spre parteneriatul social. ✓ 3055
- 202

4. Accelerarea proceselor de devenire a statului de drept democratic, formarea societății civice:

- perfecționarea, în temeiul principiilor și ideilor cuprinse în Constituția Republicii Moldova, a bazelor legislative - de drept ale organizării vieții sociale în toate sferele ei: economică, financiară, administrativă - de conducere, socială, culturală; ✓ 203
- afirmarea în viața societății a principiilor democrației ✓ supremației legii, ✓ priorității principalelor drepturi și libertăți ale omului; ✓ 202
605
- consolidarea sistemului legislativ al Moldovei cu principiile și normele acceptate în statele membre ale Consiliului Europei; ✓ 201
605/108
- asigurarea controlului public și a publicității în activitatea organelor administrative de toate nivelele și varietățile, inclusiv a conducerii ministerelor de forță; ✓ 303
- contribuția la crearea și dezvoltarea organizațiilor și structurilor publice, a căror activitate este îndreptată spre apărarea drepturilor și libertăților omului; ✓ 201
- consolidarea principiilor democratice în viața socială pe calea decentralizării puterii de stat și a sistemului de administrare; ✓ 301
- contribuția la realizarea și dezvoltarea dreptului cetățenilor, proclamat de Constituție, la libertate și exprimarea publică a gândurilor și opiniilor lor; ✓ 203
- perfecționarea sistemului electoral în scopul asigurării unei exprimări mai depline de către cetățenii Moldovei a părerilor privind politica promovată de stat și participarea lor reală la formarea și realizarea acestei politici; ✓ 202
- munca de culturalizare și educație, îndreptată spre ridicarea nivelului de cultură politică și juri-dică, spre dezvoltarea conștiinței civice. ✓ 202

5. Corectarea strategiei generale a reformei economice:

- traducerea consecventă în viață a principiului orientării sociale a reformelor economice; ✓ 403
- intensificarea funcțiilor de control și reglementare ale statului în ce privește organizarea activității financiare și economice; ✓ 403
- restabilirea integrității economice a republicii; ✓ 302
- transformarea sistemului de organizații și instituții financiare și economice ale țării într-un complex funcțional unic și de eficiență înaltă; ✓ 408
- menținerea stabilității macroeconomice ca bază pentru sporirea activității investiționale, inclusiv antrenarea în economie a capitalului străin; ✓ 402
- susținerea producătorului autohton: apărarea intereselor lui pe piața internă și externă, crearea unor mecanisme care să asigure relații civilizate între producătorii de mărfuri și agenții economici care practică activitatea comercială și de mediere; ✓ 401
- elaborarea și realizarea unui program de lichidare a bazei economice, a "businessului tenebru" din țară; ✓ 403
- sprijinirea prioritară de către stat a CAI; ✓ 408

- modernizarea industriei, sferei construcțiilor, sistemului de transport, sporirea cotei lor în economia republicii; ✓ 411
- atingerea unui echilibru de interese între stat și antreprenori, precum și între grupele de antreprenori în sfera activității economice și financiare. ✓ 4122

6. Dezvoltarea prioritară a complexului agroindustrial al republicii:

În situația ce s-a creat, sprijinirea de către stat a complexului agroindustrial constituie cel mai important element al strategiei generate de depășirea a situației de criză din economia Moldovei în ansamblu. ✓ 703

Este necesar:

- să asigurăm o dezvoltare cu devansare a infrastructurii de piață, care include crearea unor fonduri speciale de susținere financiară, de asigurare și creditare centralizată a celor care fabrică producție agricolă; ✓ 411
- să elaborăm mecanisme și să obținem asigurarea organizatorică a funcționării unei piețe civilizate a pământului, care să garanteze apărarea intereselor și drepturilor țaranului-proprietar și utilizarea productivă a resurselor funciare ale republicii; ✓ 703
- să activizăm procesul de negocieri cu organizațiile financiare internaționale cu privire la acordarea Moldovei a unor credite investiționale pe termen lung și cu destinație specială pentru dezvoltarea CAI; ✓ 703
- să elaborăm mecanisme care să stimuleze dezvoltarea cooperării gospodăriilor țărănești, ridicarea nivelului de producție-marfă a lor; ✓ 703
- introducerea tehnologiilor progresiste de producție agricolă; ✓ să examinăm la nivel conceptual chestiunea cu privire la mărimea optimă a gospodăriilor țărănești; ✓ 411
- la nivelul activității economice externe să intensificăm activitatea în vederea asigurării producției autohtone cu piețe de desfacere, sprijinirii competitivității ei; ✓ 703
- să acordăm o atenție deosebită îmbunătățirii condițiilor sociale și de trai ale vieții în localitățile sătești. ✓ 504

7. Intensificarea protecției sociale a cetățenilor:

- să dăm definiții legislative de drept clare problemei minimumului de existență al cetățenilor, să stabilim gradul de responsabilitate a statului pentru sprijinirea acestui minimum; ✓ 504
- să întreprindem măsuri eficiente pentru neadmiterea în procesul de transformări social-economice a unor acțiuni, care să conducă la reducerea în continuare a nivelului vieții materiale a păturilor puțin asigurate ale populației; ✓ 504
- să efectuăm o reformă radicală a sistemelor de asigurare cu pensii și de asigurare socială în scopul de a spori gradul de protecție a pensionarilor, invalizilor, a familiilor cu mulți copii; ✓ să contribuim la crearea unui sistem de fonduri nestatale pentru pensii; ✓ 504
- să asigurăm un nivel garantat minim al serviciilor medicale, precum prezentarea de înlesniri sociale pentru susținerea păturilor celor mai nevoiașe ale populației; ✓ să accelerăm procesul de formare a medicinii asigurate; ✓ să creăm condițiile economice, juridice și organizatorice pentru ridicarea calității asistenței medicale a populației; ✓ 504

- să concordăm starea protecției ecologice a cetățenilor și a avuției naționale a Moldovei în ansamblu cu standardele internaționale; 501
- să elaborăm și să realizăm un program de antrenare a populației în câmpul muncii, care să includă măsuri în vederea creării unor noi locuri de muncă, inclusiv din contul mijloacelor Bugetului de Stat; să asigurăm stimularea întreprinderilor industriale, care își creează filiale în localitățile sătești; să perfecționăm sistemul de pregătire a cadrelor, ținând cont de schimbările structurale ce au loc în economie; 504
- să contribuim la îmbunătățirea condițiilor de muncă ale femeilor, mai ales în localitățile sătești; intensificarea ocrotirii mamei și copilului; garantarea sigură a apărării drepturilor copilului; 401
506
- să asigurăm susținerea activă a tineretului, accesul egal la învățatură și valorile culturale ale tuturor tinerilor, independent de nivelul asigurării materiale a familiei și de locul de trai; 706
504
706
506
6071
- să obținem asigurarea de valoare reală a drepturilor cetățenilor la activitatea de odihnă bogată în conținut, la practicarea sportului, activității de cultură fizică; să sprijinim dezvoltarea în republică a sportului de performanțe supreme, inclusiv olimpice; 502
502

8. Reînnoirea spirituală a societății:

- consolidarea poporului Moldovei la afirmarea lui la nivelul internațional în calitate de comunitate politică și spirituală; 601
- contribuirea la formarea la cetățenii țării a sentimentului de patriotism constituțional, a atitudinii lor față de principiile democrației, legii supreme, libertății și egalității ca față de valorile supreme; 601
- contribuirea la desfășurarea potențialului moral și cultural al poporului, la renașterea și consolidarea tradițiilor lui culturale; 603 804
- întreprinderea de măsuri pentru însănătoșirea climatului moral-psihologic din societate, depășirea înstrăinării și neîncrederii reciproce a cetățenilor; 606
- renunțarea la acțiunile agresive ca mijloc de soluționare a problemelor economice, politice, internaționale, teritoriale și altor probleme; 605
- depolitizarea vieții sociale în sfera învățămîntului, științei, creației artistice; 202
- asigurarea unor garanții de respectare neabătută a principiului libertății conștiinței; 201
- întreprinderea de măsuri pentru ridicarea în societate a prestigiului muncii productive, social utile și al atitudinii de neîmpăcat față de cei care încalcă legile, față de atentatele la principalele drepturi și libertăți ale omului. 415
605

9. Dezvoltarea științei, culturii, învățămîntului, activității artistice:

- să efectuăm reformarea structurală a sistemului instituțiilor de cercetări științifice din republică, corectînd, totodată, tematica lor, în scopul optimizării utilizării mijloacelor alocate sferei date, precum și pentru concordarea problematicii cercetărilor cu sarcinile care stau în fața țării; 506
- să elaborăm și să realizăm mecanisme de finanțare mixtă (de stat-particular) stabilă a instituțiilor de știință și cultură, precum al unui sistem de sprijinire cu adresă a celor mai vestiți savanți, interpreți, oameni de artă ș.a.m.d.; 5021
- să punem în concordanță cu necesitățile reale ale țării numărul de absolvenți, precum și al nomenclaturii de profesii în care sînt pregătiți specialiștii în cadrul instituțiilor de învățămînt mediu și superior; 506

- să efectuăm pe etape concordarea volumelor normative ale sarcinii de învățămînt a lectorilor de la instituțiile de învățămînt superior cu indicatorii acceptați în țările europene; ✓ 506/108
- să creăm condiții materiale și organizatorice pentru ridicarea nivelului muncii științifice și meto-dice a lectorilor din instituțiile de învățămînt superior; ✓ 506
- să modernizăm învățămîntul umanist din republică, apropiind conținutul lui de standardele ce există în statele democratice contemporane; ✓ 506
- să ridicăm rolul tineretului studios în organizarea activității de instruire și educație, în rezolvarea chestiunilor vieții interne a instituțiilor de învățămînt. ✓ 706

IV. Atitudinea PDAM față de alte partide și mișcări social-politice, formațiuni și organizații

- să ne dăm concursul la activitatea organizațiilor și instituțiilor în vederea apărării drepturilor omului, menținerii ordinii publice și legalității, protecției sociale a populației, soluționării problemelor ecologice, precum și organizațiilor de binefacere; ✓ 201
605
504
501
504
- să interacționăm activ cu partidele și mișcările social-politice cu orientare de stînga și de centru, ale căror poziții sînt apropiate obiectivelor programatice ale PDAM; ✓ 3055
- să stabilim relații, să ținem consultații și să ducem tratative cu partidele de opoziție în problemele ce reprezintă interes reciproc; ✓ 3055
- să sprijinim colaborarea cu organizațiile publice ale căror scopuri și activitate nu diferă de principiile programatice ale PDAM; ✓ 3055
- să stabilim contacte, să întretinem legături cu partidele politice de peste hotare ale căror platforme ideologice sînt apropiate de platforma PDAM, precum și cu organizațiile și instituțiile internaționale, de a căror competență țin chestiunile ce prezintă interes pentru PDAM. ✓ 3055

În cei cinci ani de existență a sa, Partidul Democrat-Agrar din Moldova a parcurs o cale compli-cată, nelipsită de contradicții, dar, totodată, bogată în realizări. ✓ 305

PDAM a fost și este un partid pentru care asigurarea bunăstării materiale a poporului Moldovei, crearea condițiilor pentru progresul lui social și spiritual rămîne să constituie sarcina principală, iar libertatea, democrația, solidaritatea și echitatea socială - valori netrecătoare. ✓ 601
201
202
606